

5. Мороз Осип. Думки. Концепції. Дії. /Видання друге, доповнене. - Київ: Авокадо. 2005. - 140 с.
6. Україна у вимірі економіки знань. /За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. - К.: Основа, 2006. - 592 с.
7. Формування конкурентоспроможності робочої сили //Зб.наук.праць Ін-т Економіки НАН України. /Відп.ред. Д.П.Богиня. - Київ, 2005. - 160 с.
8. Хаг П. Маркетинговые исследования: руководство по планированию, методологии и оценке: Пер. с 3-го англ. изд. - К.: Знання-Прес, 2005. - 418 с.

Annotation. An attempt to clarify the new approach to higher education in the market and finding optimal ways to improve its competitiveness in the period of demographic crisis.

Key words: competitiveness; good «educational service»; university - the company that produces goods «educational service»; entrant - specific «subject of labor» in the activities of universities, students, professionals.

УДК 331.101.262.

І.П. Мойсеєнко, д.е.н., доцент,

Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядаються підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Пропонується визначення рівня безпеки на основі використання оцінок параметрів фінансового потенціалу підприємства.

Поєднання моделей використання фінансового потенціалу з принципами аналізу Парето забезпечує комплексність оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

***Ключові слова:** фінансово-економічна безпека , фінансовий потенціал, види фінансового потенціалу, оцінка рівня фінансової безпеки*

Вступ. Проблема оцінки станів функціонування суб'єктів господарювання (видів діяльності), виміру досягнутих рівнів їхнього розвитку, якості й безпеки, по суті є частиною більше загального завдання дослідження складних багатогранних явищ у соціальних системах. До числа багатогранних явищ, які можна виділити й досліджу-

вати в будь-якому елементі виду діяльності, ставляться категорії безпеки і використання потенціалу підприємства.

При цьому фінансово-економічна безпека розглядається як такий фінансово-економічний стан підприємства, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах на основі використання потенціалу[1].

У нашому дослідженні фінансово-економічну безпеку будемо розглядати як стан використання потенціалу ресурсів підприємства та структури його фінансових відносин в межах фінансової системи України, які забезпечують ефективні рішення щодо зниження ризиків його функціонування та виходу з кризи. Необхідною умовою реалізації ефективних рішень є формування інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки, яке передбачає використання відповідних методик вимірювання рівня безпеки[2].

Аналіз методів вимірювання рівня безпеки. В теорії безпеки розрізняють чотири основних напрямки *оцінки рівня безпеки соціальних систем* [3,4,]:

- визначення граничних значень деякого набору соціально-економічних показників (індикаторний підхід);
- оцінка ступеня загроз безпеки;
- визначення рівня захищеності від загроз;
- діагностика зовнішнього середовища функціонування.

Підхід, що базується на визначенні граничних значень ряду показників, орієнтований винятково на визначення припустимої межі погіршення реальної ситуації в організації. Ці показники, характеризуючи поточний стан, не відображають суті стратегій підприємства і потребують використання факторного аналізу оцінки його значимості в сучасний момент і в майбутньому. Методика ж визначення граничних значень окремих показників не передбачає виконання цих завдань.

Оцінка ступеня загроз безпеки припускає регулярний моніторинг стану спеціальних вимірюваних показників по кожній загрозі. При всій плідності даного підходу (орієнтація на найважливіші елементи системи безпеки - потенційні й реальні загрози), він не дозволяє вирішити завдання оцінки рівня безпеки через *відрив погроз від інтересів та цілей діяльності підприємства*. Крім цього оцінка небезпеки не відображає рівня безпеки.

Визначення рівня захищеності життєво важливих інтересів від загроз - це найбільш обґрунтований з методологічної точки зору підхід до оцінки рівня безпеки соціальних систем. Він вимагає розробки, насамперед системи, кількісно-якісних показників (параметричної структури інтересів), що відбиває зміст конкретного життєво важливого інтересу, а також оцінки ризиків безпеки по реалізації інтересів. Однак для *ризики* безпеки необхідна інформація про ступінь імовірності впливу різноманітних загроз інтересам і про значення величин, що характеризують цілі досягнення інтересу й величин відхилення інтересів. Управління функцією безпеки організується на основі емпіричного знання й досвіду персоналу підприємства.

Напрямок, пов'язаний з *прогнозом трендів* показників безпеки вимагає розробки кількісно-якісних показників, що характеризують інтереси видів безпеки. Передбачається сформувати набір спеціальних вимірюваних показників (інтересів) по кожному виду безпеки й регулярно здійснювати моніторинг стану навколишнього середовища за цими показниками. Такий підхід орієнтований на оцінку найважливіших елементів системи безпеки - інтересів видів безпеки, що є важливим для виконання наприклад, логістичних завдань та попередження загроз техногенного, природнього, соціогенного характеру.

Таким чином, більшість існуючих методик вимірювання рівня безпеки використовують традиційні параметри визначення рівня фінансово-економічного стану підприємства на основі методів економічного та фінансового аналізу.

Мета даного дослідження обґрунтування необхідності для визначення рівня безпеки підприємства використання методики оцінки його фінансового потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Описані методи аналізу фінансового потенціалу відображають стабільність фінансового стану господарюючого суб'єкта у довгостроковій перспективі в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовищ та ступінь фінансової незалежності підприємства. Такі оцінки передбачають лише здатність витримувати негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства, однак не передбачають ідентифікації та нейтралізації загроз і ризиків, недопущення реалізації загроз, зменшення небажаних наслідків тощо. Отже, поняття фінансово-економічної безпеки включає визначення запасу фінансової стійкості, але є ширшим за нього і передбачає використання потенціалу як метод підвищення рівня безпеки.

При цьому для забезпечення певного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства ставляться завдання: дати оцінку фінансового стану господарської діяльності на основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками

виробничої, комерційної і фінансової діяльності; розробити моделі фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів; розробити заходи ефективнішого використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансової безпеки підприємства.

Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки на основі використання фінансового потенціалу підприємства здійснюється за такими етапами: визначення напрямків та об'єктів моніторингу, які визначають рівень безпеки (прибуток, доходи, продажі, витрати); вибір періоду та напрямку здійснення аналізу; вибір методів оцінювання фінансової стійкості та рівня безпеки; визначення основних загроз діяльності підприємства та факторів функціонування (зовнішні, внутрішні); встановлення причин відхилень моніторованих параметрів від граничних значень (розрахунок основних причин фіксованих втрат, перевитрат часу та коштів); аналіз фінансового потенціалу за видами потенціалу; оцінка «точок результативності» за принципом Парето.

Перелік досліджуваних параметрів фінансового стану дозволяє визначити рівень використання фінансового потенціалу на основі використання традиційних методик фінансового аналізу та ідентифікувати його вид: фінансовий потенціал стійкості (показники фінансової стійкості та запасу фінансової стійкості, оборотні кошти, запаси, витрати), фінансовий потенціал ефективності (показники рентабельності активів та капіталу), фінансовий потенціал розвитку («золоте правило фінансування», модель росту приростів тощо)[4]. При цьому показниками виміру рівня безпеки є відносні показники, моделями аналізу- детерміновані моделі факторного аналізу динамічного типу, через те, що тільки їх параметри відображають потенціал приростів показників діяльності підприємства в просторі та в часі[5]. Мета дослідження рівня безпеки підприємства на основі використання його фінансового потенціалу полягає у визначенні найбільш прибуткових напрямків діяльності та скорочення або ліквідація низькоприбуткових.

Висновки. Загальне у визначенні показників безпеки, незалежно від підходу, полягає в знанні найбільш актуальних джерел небезпеки об'єкту небезпеки (загроз інтересам), точніше розподілу частоти ймовірності прояву конкретних факторів небезпечного впливу на об'єкт (загроз безпеки).

Поєднання традиційних моделей фінансового аналізу стану діяльності підприємства з принципами аналізу Парето дозволяє побудувати експрес-методику визначення його фінансового потенціалу та забезпечує нову якість оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Для завдань управління суб'єктами господарювання особливо актуальний розвиток тієї галузі концептуальної теорії виміру рівнів безпеки, що

пов'язана з оцінкою їх станів. Такий підхід дозволяє опиратися на реально існуючу статистичну базу (звітність) і приводить до методик, які можна уніфікувати на галузевому рівні.

Список використаних джерел

1. Грунин О., Грунин С. Экономическая безопасность организации. - СПб.: Питер, 2002. - 160 с.
2. Моисеенко І.П. Методи аналізу фінансового потенціалу підприємства //Реструктуризація доходів державного бюджету в системі антикризового управління фінансовою системою: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. - Львів: Сподом, 2011. - С. 109-112.
3. Минаев Г.А. Безопасность организации: Учебник. - К.: КНТ, 2009. - 440 с.
4. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В., Майорова Н.І., Швид В.В. Економічна діагностика: Навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ф.Косянчук. - Львів: Новий Світ. - 2000,2009. - 452 с.
5. Мойсеенко І.П., Демчишин М.Я. Моделі аналізу економічної безпеки суб'єктів господарювання. // Актуальні проблеми економіки. №10(112). 2010. - С. 64-73.

***Annotation.** In the article, going is examined near the estimation of economic strength of enterprise security. Determination of strength security is offered on the basis of the use of estimations of parameters of financial potential of enterprise. Combination of models of the use of financial potential with principles of analysis of Pareto provides the complexity of estimation of finansovo-ekonomichnoy strength of enterprise security.*

***Key words:** finansovo-ekonomichna safety, financial potential, types of financial potential, estimation of financial strength security*

УДК.338.24

В.Д. Залізко, к.ф.-м.н., докторант,
НУДПС України

ШЛЯХИ СТВОРЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В статті розглянуто проблеми створення методології та методологічного забезпечення стратегічного планування економічного розвитку сільських територій